

Conte invertit - de la fi als orígens

(imaginar és possible)

Chico Whitaker, Desembre de 2011

Els acampats del "Ocupa Wall Street" -d'on ve la frase "som el 99%, vosaltres sou l'1%"- convidaren, fa cosa d'un mes, l'autora canadenco-nord-americana Naomi Klein per parlar amb ells. Com era d'esperar, el seu suport va ser clar: "tractem aquest moment tan bonic com si fos la cosa més important del món": Recordant la primera gran trobada d'aquests tipus en què participà, el "moviment dels moviments" que bloquejà l'Organització Mundial del Comerç de Seattle, el 1999, ella digué que el seu cartell favorit, en el campament, era el que deia "jo em preocupo per tu": "vosaltres us alimenteu els uns als altres, us estimuleu els uns als altres, compartiu la informació lliurement i proveïu d'assistència mèdica, lliçons de meditació i formació a la militància". Per ella, els que eren allà, en l'"horitzontalitat" d'un "espai obert", "trobant-se els uns amb els altres", en l'opció de la "no violència", volien tots "un món millor".

Llegint el seu discurs vaig quedar a l'expectativa, frustrada, que es referís també al Fòrum Social Mundial, en la segona edició del qual, el 2002, ella participà. De fet, la Carta de Principis del Fòrum assumeix, en la lluita per la superació del neoliberalisme i per una globalització al servei dels éssers humans i no del capital, la mateixa perspectiva dels "indignats" que acampen món enllà: és defineix com un "espai obert", on la regla bàsica és el respecte a la diversitat i l'horitzontalitat en la seva organització, adoptant també la no violència com a opció per a l'acció política. Com a les acampades, no hi ha ni "dirigents" ni "portaveus", i no hi caben les "lluites pel poder" ni les "declaracions finals" que pretenguin sistematitzar, de dalt a baix, postures que són de tothom. La seva caracterització com a espai específic de la societat civil feu les mateixes constatacions que fan els "indignats", quant a les limitacions dels partits com a única manera de participació política i quant a la distància que avui separa els diferents tipus de dirigents -governamentals, sindicals, partidaris- de la base social. En els seus esdeveniments es busca la construcció, en la pràctica, d'una nova cultura política fonamentada en l'aprenentatge mutu i en la reflexió col·lectiva, on s'estimula la cooperació i no la competició entre els seus participants, amb decisions preses per consens i no per votacions que allunyen o exclouen a les minories. Possibilitant la descoberta de convergències que permeten construir, en la lluita política, una unió més profunda que les simples aliances tàctiques.

Per això seria molt bo si persones amb el prestigi i la credibilitat de Naomi Klein cridessin l'atenció dels "indignats" també cap al procés del Fòrum Social Mundial, que fa deu anys que s'estén pel món i tendeix ara a portar, a través dels Fòrums Socials Locals, la seva lògica i la seva dinàmica a la base de la societat. Ateses les similituds de les institucions que promouen els Fòrums Socials i les dels "indignats", aquests bé podrien, en multiplicar els seus campaments pel món, apropiarse de la metodologia i de l'experiència d'aquests Fòrums.

La necessitat d'aquest diàleg ja hi figura entre les preocupacions dels facilitadors dels Fòrums Socials, com els que estan programant una primera

trobada amb els participants de les acampades durant la celebració del Fòrum Social Magribí, el pròxim mes de març.

I mentre imaginava tot això vaig començar a somniar, no sé si adormit o despert. I vaig començar a veure com passaven moltes coses.

Vaig veure els "indignats" de molts llocs que començaven a retirar els campaments. No per a desistir d'allò que feien sinó per a canviar la seva estratègia. Constataren que s'estaven aïllant de la resta de la societat. Que tenia dificultat en comprendre'ls. Els mitjans de comunicació de masses al servei del poder dominant escamparen, a tota la població, dubtes sobre les seves intencions reals, i els presentaven com a incapaços de donar respostes als problemes que plantejaven, com si fossin joves utòpics sense compromís amb la realitat. A partir d'aquest moment era fàcil passar a acusar-los de desocupats i inseqüents. I, immediatament, d'esvalotadors i de drogats. Els acampats començaren a ser vistos com a cossos estranys i indesitjables al cor de les ciutats. Hi havia fins i tot qui empenyia cap a l'interior de les acampades els molts "sense sostre" habitants dels carrers. Amb tot això la societat passà a acceptar que la repressió intentés desallotjar-los, fins i tot amb violència.

D'altra banda, es retardava la construcció de propostes i alternatives –com en qualsevol procés que s'autodefineix de baix cap a dalt- així com la formulació de noves iniciatives i accions. Molts dels que havien arribat a les places començaven a cansar-se, fins i tot físicament, també perquè sorgien noves dificultats com el fred i la pluja. Per molt interessants que fossin les conferències i les discussions que tenien lloc, les descobertes que feien, l'aprenentatge de l'autogestió, la solidaritat que creixia, s'adonaren que era molt difícil mantenir indefinidament o durant molt de temps les acampades, quan no era la repressió la que els desallotjava.

Llavors decidiren començar una nova fase de la lluita, que anomenaren "guerrilla cívica".

Passaren a fixar una assemblea general cada quinze dies, en cap de setmana, a diferents llocs de la ciutat. A cada ciutat un grup assumia la tasca d'escollir el lloc de la propera assemblea. Llavors s'avisava a tothom de quin seria aquest punt de trobada, mitjançant les diferents xarxes socials, la tarda immediatament anterior a l'esdeveniment, per així dificultar la mobilització de la repressió. Quan arribaven a l'indret i les forces de repressió ja estaven esperant-los, difonien boca a boca un segon lloc, alternatiu, definit en secret prèviament.

Aquestes assemblees generals duraven tot un matí o tota una tarda. En primer lloc, eren una ocasió per a retrobar-se festivament. Però el més important era l'intercanvi d'idees i d'informacions sobre les places on, el cap de setmana següent, tots anirien a desenvolupar, al mateix temps però de manera descentralitzada, les activitats que fins aquell moment es feien a les acampades.

Així, el següent cap de setmana, es distribuïen per la ciutat, cada "indignat" o grup "d'indignats" triant, lliurement, la plaça on anar. D'aquesta manera, desplegaven la seva presència per la ciutat, en totes les places possibles, en els seus barris centrals o perifèrics, el que també dificultava l'acció de la repressió.

En aquestes places, ocorria alguna cosa semblant als Fòrums Socials Locals: conferències, tallers, debats, representacions teatrals, música, dansa,

projecció de pel·lícules, cada activitat preparada pels "indignats" que l'havien proposada, i que duïen fins al lloc els equips necessaris per a realitzar-les. En molts llocs hi havia qui muntava guarderies per a cuidar de la canalla i oferir-los activitats educatives.

Per tal de preparar aquestes activitats es contactava prèviament amb intel·lectuals i activistes que poguessin explicar millor un bon grapat de coses, així com moviments, associacions i ONG per a explicar que feien i les noves idees que estaven proposant i provant, quant a la manera d'organitzar l'economia, la política, la democràcia. També convidaven a les persones que podien donar testimoni de vida i de lluita, així com a autors de pel·lícules, d'obres de teatre i de cançons per a presentar-les i debatre-les a les places.

Moltes persones s'assignaren la tasca d'anar la setmana anterior al barri on anirien a realitzar les activitats i anaven a veure els habitants. Els explicaven perquè feien allò, perquè s'autodenominaven "indignats", quina utilitat tenia per a ells el que passaria a la plaça. Parlaven amb ells sobre tot el que aquests trobaven que no funcionava al seu barri, al país, al món. Demostrant que es podien canviar les coses, intentaven encendre'ls la llum de l'esperança de que "un altre món és possible, necessari i urgent". I els convidaven a participar del dia a la plaça, per a conèixer i pensar les sortides existents per als problemes que vivien.

Abans de començar les trobades de barri els que es trobaven allà gastaven una mica de temps organitzant l'ordre del dia, que es penjava en un lloc visible per a tothom. Quan el temps i l'espai disponible no podien encabir totes les activitats, aquestes es traspassaven tranquil·lament a la trobada següent, que es realitzaria quinze dies després. On, aquestes activitats guanyaven prioritat en la programació.

Llavors, vaig veure en el meu somni, com aquestes trobades de barri es multiplicaven, ciutat enfora, amb una varietat enorme de qüestions i temes proposats. Hi havia conferències i tallers sobre el funcionament pervers de l'economia globalitzada i sobre l'ús que es fa avui en dia dels robots que decideixen on invertir a les Borses, destruint irresponsablement les economies nacionals. Hi havia obres de teatre que denunciaven com l'especulació immobiliària fa impossible resoldre el problema de l'habitatge per a tota la població. Hi havia debats de com el sistema capitalista sempre busca resoldre les seves crisis, fent que les paguin els més pobres i com, en la lògica d'aquest sistema, tot -fins i tot la vida, el cos i les xacres de les persones- era transformat en un mitjà per a guanyar diners. Hi havia debats sobre la necessitat que, en les eleccions, s'intenti elegir sempre el millor candidat, i de com reunir-se amb altra gent per saber qui és el millor. I de la necessitat que, un cop escollit el candidat, cal acompanyar la seva actuació i fins i tot ajudar-lo, en lloc d'abandonar-lo enmig dels llops perquè se'l mengin o acabi transformant-se en un d'ells. S'exhibien pel·lícules didàctiques que mostraven com el consumisme i la seva exacerbació fan girar cada vegada més de pressa la màquina industrial de la producció de coses que cada vegada duren menys, que incentiven el malbaratament, que consumeixen cada vegada més recursos naturals, que necessiten cada vegada més energia i que pol·lueixen cada vegada més el planeta. I com els consumidors conscients i organitzats poden parar aquesta màquina infernal. Es discutia el perquè és necessari respectar la natura i viure en harmonia amb la Mare Terra i la resta d'éssers humans. S'explicava que són els béns comuns de la humanitat i per què no poden ser privatitzats. També es demostrava que és possible tenir monedes alternatives

com a mitjà d'intercanvi, que ens alliberin de l'esclavatge en què els diners i la cerca dels diners ens mantenen. Hi havia demostracions de mitjans de locomoció alternatius, i presentacions de la gran quantitat de recursos públics soterrats en grans obres destinades a facilitar el trànsit dels cotxes, en detriment del transport col·lectiu, al mateix temps que, contradictòriament, hi ha més cotxes dins de les ciutats. S'exhibien documentals sobre les lluites que s'havien realitzat contra la injustícia i la desigualtat, sobre les condicions de vida als països pobres mentre s'especula amb el preu dels aliments i en els països rics es llencen a les escombraries grans quantitats d'aliments, o sobre els motius que fan els països pobres cada cop més pobres, sobre els drames viscuts pels immigrants, sobre els perills que viuen aquells que intenten arribar als països rics i sobre el número de morts que se'n deriven. S'explicava com és possible reaccionar a les absurditats del sistema econòmic dominant, rebutjant-les amb la desobediència civil o altres tipus d'accions de resistència. I per què la generació d'energia amb reactors nuclears és la manera més perillosa d'escalfar l'aigua i produir el vapor que fa girar les turbines. O quin tipus de riscos lleguem a les generacions futures, com ara les deixalles atòmiques. Es discutia per què i com la corrupció és cada vegada més gran, a la part alta de les estructures de poder i de riquesa, així com la voracitat i l'ambició dels poderosos. I s'explicaven les lluites que s'estaven duent a terme a la ciutat, que necessitaven solidaritat, i els objectius dels moviments socials que existeixen al país i arreu del món. Es presentaven les alternatives existents per deixar de mesurar la riquesa d'un país pel seu PIB, com també els paranys en què cauen els països quan es posen com a objectiu nacional el creixement purament econòmic, i el que pot ser efectivament considerat com a riquesa. Aquests i molts altres temes d'interès local, nacional o mundial, es debatien en aquestes trobades.

Tot això passava amb les persones circulant, com passa als Fòrums Socials, entre cartells, exposicions i projeccions de fotografies, dibuixos, textos i testimonis sobre què necessitem per a ser subjectes del nostres destins. Al mateix temps que grups més petits es reunien per a compaginar el llançament d'iniciatives i mobilitzacions al barri i a la ciutat, i per a reflexionar sobre les formes d'acció que poden millorar ràpidament les dificultats del dia a dia de les persones.

Era tanta la riquesa d'informació transmesa que la notícia d'aquestes trobades començà a escampar-se i els habitants dels diferents barris començaren a participar de les trobades en barriades veïnes, i a demanar als "indignats" que promoguessin trobades d'aquell tipus als seus barris. I començaren a acollir a les persones que hi assistien, oferint-los menjar, abric i espais per atendre les necessitats higièniques, o obrint els seus garatges per a activitats menors. Poc a poc, també les associacions, els moviments i les ONG locals i nacionals començaren a buscar els "indignats", demanant-los una oportunitat de presentar a més gent el que estaven provant i les innovacions que intentaven introduir a la vida de la ciutat per tal de millorar la vida de les persones.

Aviat vaig veure com quasi totes les places de les ciutats es transformaven, cada quinze dies, en universitats obertes on tothom que ho desitjava hi podia anar, per aprendre i ensenyar, i per intentar entendre el que passava arreu del món i a les seves ciutats, i retrobar el sentit de les seves vides. Era comuna gran onada que anava cobrint tots els racons, en un ambient de gran alegria. I vaig veure com començava a néixer un acostament entre els "militants" i els habitants en general, passant per sobre dels preconceptes i de les institucions

desvirtuades i fent desaparèixer la separació entre activitat política i vida quotidiana.

Però vaig començar a pensar que ja no estava somniant sinó delirant quan vaig veure els militants dels partits polítics i dels sindicats que començaven a freqüentar aquestes trobades, sense la pretensió d'instrumentalitzar-los per als seus objectius propis ni utilitzar-los per atreure nous membres a les seves organitzacions, sinó per dur la seva solidaritat a la gent que allà es reunia i també per aprendre i ampliar les seves perspectives d'acció... I vaig desconfiar encara més del deliri quan vaig veure que aquestes trobades havien començat a invertir les tendències dels resultats electorals. Els partits conservadors i de dretes que, malgrat les crisis i les dificultats viscudes per les persones, fins aleshores quasi sempre guanyaven, començaren a obtenir cada vegada menys vots, mentre que l'extrema dreta semblava estar de camí de ser prohibida a l'espectre electoral. Però ni així els "indignats" passaren a creure que havien assolit els seus objectius. Eren més que conscients de tota la feina que quedava per a canviar el món efectivament, més enllà de la simple presa del poder polític, i que el control social sobre aquells que administren els recursos públics ha de ser permanent. I sabien que sempre serà necessari contestar i resistir les decisions del govern i de les empreses privades que perjudiquen els interessos públics, així com continuar, com a societat civil, "fent" coses com a subjecte polític, de manera autònoma en relació als governs.

Però quan estava quasi sobrevolant la felicitat amb el que veia que passava al meu somni, algú em va despertar. Era un jove que volia explicar-me, entusiasmat, el que estaven fent els "indignats" de Barcelona, a l'Estat espanyol. I el que començà a relatar-me era en gran part el que jo estava somniant...

Òbviament el camí és llarg. Però és bonic. I molta gent ja l'està fent. Continuem, llavors, somniant ben desperts.

Traducció del portuguès d'Helena Porteros